

Vrienden Natuurtuinen Jekerdal

Jaarverslag 2018

Inhoud

Inleiding	2
1 Werkgroepen	2
1.1 Werkgroep Moestuin	2
1.2 Werkgroep Wilde Plantentuin	3
1.2.1 Kruidentuin	5
1.3 Wijngroep	5
1.4 Werkgroep Permatuin	7
1.5 Werkgroep Educatie	9
1.6 Werkgroep Imkerij	13
2 Activiteiten waar de vereniging aan heeft deelgenomen	13
3 Verenigingsactiviteiten	14
4 Bestuur en communicatie	15
5 Werving van vrijwilligers	17
6 Financiën	17
7 Aandachtspunten van het bestuursbeleid 2019	18

Inleiding

Vrienden Natuurtuinen Jekerdal: wie zijn wij?

De Natuurtuinen Jekerdal vallen onder het beheer van CNME (Centrum voor Natuur- en Milieu Educatie Maastricht e.o.). De vereniging Vrienden Natuurtuinen Jekerdal bestaat uit CNME-vrijwilligers die in of ten behoeve van de Natuurtuinen Jekerdal werken en zich bij de vereniging als lid hebben aangemeld.

Doelstelling

De vereniging is eind 2014 opgericht. Haar doelstelling is:

- CNME te ondersteunen bij de inrichting en het beheer van de Natuurtuinen;
- de betrokkenheid van haar leden bij de Natuurtuinen te bevorderen.

Om deze doelen te bereiken zijn er werkgroepen opgericht van vrijwilligers die in een bepaald deel of op een bepaald vlak werkzaam zijn. Er zijn zes werkgroepen: Moestuin, Wilde Plantentuin, Wijngroep, Permatuin, Educatie en Imkerij. Per werkgroep zijn er coördinatoren benoemd die de werkgroep aansturen. Door werkgroepen te creëren wordt er een beroep gedaan op samenwerking en op betrokkenheid en zelfstandigheid van de leden bij de Natuurtuinen.

1. Werkgroepen

De werkgroepen werken zelfstandig en worden aangestuurd door de coördinatoren van de werkgroep en niet door het bestuur. Vrijwel alle leden zijn lid van een of meerdere werkgroepen. De klussenman en de conciërge worden aangestuurd door CNME. Verschillende coördinatoren en leden hebben bijgedragen aan dit jaarverslag.

1.1 Werkgroep Moestuin

Afgelopen jaar werd vooral gekenmerkt door extreme droogte, maar dat had ook een voordeel. We hebben heel weinig last van slakkenvraat gehad. Waar we wel heel veel last van hebben gehad dat zijn de woelmuizen. Ze zijn dol op alle wortels zoals die van kardoen, kleine kaardenbol, Japanse andoorn, bietjes, witlof, knolselderij. Van de aardappelen werd ook gesmikkeld maar er bleef ook nog wat voor ons over. Niet slecht voor zo'n droog seizoen. Van de peulvruchten hebben de erwten en kapucijners het tamelijk goed gedaan maar de staakbonen later in het seizoen heel slecht. Dankzij het UV werend insectengaas hadden we een hele mooie oogst van witte kolen en konden we weer heel wat zuurkool maken. Onze compost zowel de bladcompost als de gewone is van uitstekende kwaliteit. Als we de wachthoop gaan opzetten is deze aan de onderzijde al heel ver gecomposteerd.

De mispels van de permatuin zijn door de moestuingroep tot sap verwerkt. Van het sap zal gelei gemaakt worden. De tomaten hadden een flinke tik van de kou gehad toen ze geplant werden. Ondanks de slechte start hebben we toch nog een hele goede oogst gehad.

Plannen 2019

- Ons plan voor komend seizoen is om meer soorten tomaten te kweken.
- Ook zouden we graag shiitakes kweken op eikenstammetjes.
- In het voorjaar willen we aspergekluwen bestellen.
- Het bloemenperceel willen we inzaaien met een mengsel van de eigen zaden die we geoogst hebben.
- We gaan door met het terugdringen van de woelmuis op ecologische wijze.
- Keizerskroon en Kruisblad wolfsmelk staan op ons verlanglijstje.

1.2 Werkgroep Wilde Plantentuin

De werkwijze van 2017 is voortgezet in 2018. De CNME coördinator Beheer is ons inhoudelijk aanspraakpunt en is vrijwel elke dinsdag aanwezig en beschikbaar voor uiteenlopende vragen van onze werkgroep. Hij stuurt medewerkers en stagiaires van het Team Ecologisch Beheer (TEB) aan, die wekelijks de paden maaien en grote klussen aanpakken, zoals het snoeien van de heggen en het schoonhouden van de bestrating. Dat heeft er ook dit jaar toe geleid dat de Natuurtuinen er aantrekkelijk uitzien voor bezoekers en dat het voor de vrijwilligers prettig is om er te werken.

De Werkgroep Wilde Plantentuin bestaat momenteel uit 7 actieve leden, 4 minder dan in 2017. Ook in 2018 hebben de werkgroep leden vrijwel wekelijks een overzicht met werkzaamheden ontvangen.

Hieronder zullen we aan de hand van de plannen die we voor 2018 maakten, beschrijven wat er dit jaar is gedaan. Vervolgens komen de plannen voor 2019 aan de orde.

Resultaat van de plannen voor 2018

Diversiteit in de wilde plantentuin bevorderen

In een van de kweekveldjes die in het laatste kwartaal van 2017 zijn ingezaaid met een zaadmengsel uit de Natuurtuinen, hebben we een grote verscheidenheid aan wilde planten zien groeien, zoals kaasjeskruid, glad walstro, Sintjanskruid, knoopkruid, kaardenbol en slangenkruid. In het tweede veldje stond dit jaar heel veel gele kamille; niet verwonderlijk want dit is een pionier plant die graag op omgewoelde grond groeit. Mogelijk dat er een ander jaar meer diversiteit te zien valt. Een veldje dat in 2017 wel is omgespit en van berenklauw ontdaan, stond dit jaar vol met klaproos, ook een plant die opkomt als de grond is omgezet.

Om diversiteit te bereiken zijn er nieuwe en verloren gegane soorten geplant op allerlei plekken in de wilde plantentuin. Vanwege de droogte hebben ze het vermoedelijk niet allemaal overleefd. In het voorjaar van 2019 zullen we aan de hand van de lijst een inventarisatie maken.

Dit jaar is er weer veel gras verwijderd uit de plantbedden, de dambordjes en de stenige milieus. De wilde marjolein die het heel goed doet in de Natuurtuinen hebben we wat beperkt. In de hele tuin is de berenklaau zoveel mogelijk teruggedrongen door hem uit te steken. Waar dat niet is gelukt, zijn de bloemen eruit geknipt om zaadvorming en verspreiding tegen te gaan. Het kroonkruid en andere vlinderbloemige zijn zoveel mogelijk uit de stenige milieus gehaald. In de grote plantbedden hebben we ze met rust gelaten omdat het goede bijenplanten zijn.

Zaden oogsten voor eigen gebruik en oppotten van planten voor de verkoop

Dit jaar hebben we geen zaden geoogst voor de verkoop. Op de Plantenmarkt zijn er circa 160 planten verkocht die tijdig waren opgepot. We hebben geen groepje vrijwilligers kunnen vormen om hier specifiek mee bezig te zijn, maar het naast de reguliere werkzaamheden gedaan. Ook deze zomer en vooral in het najaar hebben we verschillende planten uitgestoken en opgepot, zoals slangenkruid, kaardenbol, et cetera. Andere planten zoals margriet hebben we herplant omdat ze op een frequent gemaaide strook stonden.

Graanakkers

In het voorjaar van 2018 hebben we weer één akker ingezaaid met vier oude zomergranen. De verschillen tussen Eenkoorn, Aalter Troshaver, Emmer en Zomergerst waren duidelijk te zien; zeker met behulp van het erbij geplaatste bord. Onze indruk is dat er dit jaar wat minder graanonkruiden zijn opgekomen. We hebben onder meer gezien: korenbloem, klapproos, bolderik en koekruid. Op de tweede akker heeft de Winterrogge het goed gedaan, maar ook hier weinig graanonkruiden.

Aandacht voor het stinzenbosje

Hier hebben we extra bladaarde aangebracht. In 2019 moet blijken wat het resultaat is.

Stekers met namen van bijzondere planten plaatsen

We hebben hierover met elkaar en met de beheerder gesproken en besloten om dit niet te doen. We zouden de aandacht teveel op details richten terwijl de Natuurtuinen nu juist uitnodigen om te genieten van het grote geheel. Bovendien zou het teveel tijd van de vrijwilligers vragen.

Stenige milieus

Dit jaar hebben we veel gewied in de bestaande stenige milieus. Met het braakliggend stukje stenig milieu is niets gebeurd vanwege tijdgebrek.

Blotevoetenpad

Er zijn nieuwe vlonders gemaakt en gelegd. Wekelijks onderhoud in voorjaar en zomer is van belang.

Deskundigheidsbevordering

Er zijn twee workshops plantherkenning geweest. De eerste was gericht op het determineren, de tweede was praktischer. In en buiten de Natuurtuinen hebben we planten in hun reguliere habitat bekeken en zijn we gewezen op bijzonderheden en variaties in groei- en bloeiwijze, mede afhankelijk van de plaats waar ze voorkomen. De workshops waren bestemd voor vrijwilligers van de Natuurtuinen en tevens open voor belangstellenden van buiten. Bij beide workshops was er een gemengd gezelschap.

Plannen voor 2019

Vanwege de verbouwplannen van de gebouwen in de Natuurtuinen zullen onze plannen voor de Wilde Plantentuin zich dit jaar beperken tot het onderhouden en behouden van wat er nu is.

Evenals in 2018 willen we onze deskundigheid vergroten over wilde planten, hun groei-en bloeiwijze en hun voorkeursplaats.

1.2.1 Kruidentuin

De kruidentuin is een aantal jaren geleden aangelegd door een vrijwilliger, maar hij is niet meer actief als vrijwilliger in de Natuurtuinen. De tuin is daarna door meerdere mensen onderhouden maar er is helaas door tijdgebrek onvoldoende werk besteed om de vakjes onkruidvrij te houden. Als gevolg daarvan zijn veel vakken overwoekerd geraakt en is de oorspronkelijke aanplant verdwenen. Het is ook mogelijk dat bepaalde planten het om andere redenen bv ongeschikte standplaats niet hebben overleefd. De mooie buxusheg die de rand omzoomde is verder door de buxusmot te gronde gericht en verwijderd. Een medewerker van de Beheerploeg heeft gezorgd voor herstel van de mooie afscheiding met verticaal geplaatste stoeptegels.

Het is tijd om een nieuw begin te maken. De plantenvakken die waren overgroeid met onkruid (d.w.z. planten die we daar niet willen hebben) zijn schoon gemaakt en dit jaar zal een nieuw ontwerp worden gemaakt voor de opvulling van de lege vakken. Verder dient er ook een nieuwe rand te worden aangeplant. Ook hiervoor komen verschillende planten in aanmerking. De bedoeling is om een nieuw ontwerp te maken voor de lege vakken met in principe één plantensoort per vak waardoor de rust en overzichtelijkheid zal toenemen. Een van de vrijwilligers van de wilde plantentuin heeft de intentie om de aanplant en het onderhoud op zich te nemen. Als dit allemaal lukt in een of twee ochtenden per week zal de kruidentuin er weer prachtig uit gaan zien.

1.3 Wijngroep

Dit jaar heeft de wijngroep voor het eerst geheel zelfstandig de 4 seizoenen doorlopen en alle activiteiten die samenhangen met wijn maken uitgevoerd. We

hebben daarbij nog de welkome ondersteuning en het wakend oog van onze mentor Jules Castermans mogen inzetten.

Tot ons verdriet hebben we in januari het bericht ontvangen dat onze andere mentor Hub Ritchi na een kort ziekbed is overleden. We zijn aanwezig geweest bij de afscheidsceremonie. We geloven in de voorzienigheid en denken dat Hub nog een vinger heeft gehad in de mooie zomer van 2018 en dientengevolge de prachtige druivenoogst van 2018.

De vaste kern van de wijngroep bestaat uit 3 mensen en met de enthousiaste hulp van andere vrijwilligers hebben we in 2018 de volgende activiteiten uitgevoerd:

- de wintersnoei gedaan
- de zomersnoei gedaan
- de 2017 wijn voor de 2de keer overgeheveld
- de 2017 wijn gebotteld (+/- 65 liter in 87 ½ flessen van een goede kwaliteit)
- eind september de druiven geplukt, ontsteeld en gekneusd, de most (150 liter) gemaakt en beheerd
- Een week na de vorige activiteiten de most geperst en 114 liter 2018 wijn in twee dame Jeanne flessen gedaan
- Na een eerste rustperiode de 1ste overheveling van de 2018 wijn gedaan.

De eerste indruk van de kenners onder ons is dat de 2018 wijn van goede kwaliteit is.

Plannen voor 2019

Op hoofdlijnen zijn deze gelijk aan wat voor 2018 gold. Veel betreft een doorlopend proces.

- Wijngroep uitbreiden
- Activiteitenplanning opstellen
- Snoeiactiviteiten samen met de Beheerder en de Beheerploeg inplannen en uitvoeren
- Alle gemaakte aantekeningen, foto's, filmpjes in de basiscursus verwerken en ordenen
- De externe mentor blijven betrekken bij de activiteiten
- Van enkele activiteiten een publieksactiviteit maken.

In 2019 vraagt de wijngroep aandacht van het Bestuur van de vereniging en het CNME voor 2 zaken. De voor 2019 voorziene bouw- en verbouwactiviteiten maken dit des te noodzakelijker.

Dit betreft de opslag van de materialen en benodigdheden die door wijngroep gebruikt worden. Deze opslag is onder de maat. Alles staat verspreid op verschillende plekken, spullen worden her en der gestapeld en/of gepropt in enkele kasten. De wijngroep wenst de betreffende materialen en benodigdheden in goed afsluitbare kasten te doen. De al dan niet gebottelde wijn dient bewaard te worden in een ruimte waar de temperatuur niet te laag of te hoog en betrekkelijk stabiel is. Tweede punt betreft de druivenstokken. In de bouw- en verbouwplannen zijn activiteiten opgenomen die een aanzienlijke impact kunnen hebben op de wijze waarop de groei van de stokken plaatsvindt (pergola bedekking) en de plek waarop de stokken staan.

1.4 Werkgroep Permatuin

De bomen en struiken in onze bostuin zijn in vergelijking met voorgaande jaren enorm gegroeid. Langzaam maar zeker verandert de tuin in een klein voedselbosje. De organische bodem bruist van het leven en wierp dit jaar letterlijk haar vruchten af. We konden in de zomer namelijk naar hartenlust oogsten.

Slechts twee vrijwilligers van de werkgroep Permacultuur waren dit jaar met regelmaat aanwezig. Een afwezige vrijwilliger heeft nog heel weinig tijd, een ander is langdurig ziek. Een van de overgebleven vrijwilligers is werkzaam als compostmeester. Het verwerken van het groenafval van de hele Natuurtuinen en het omzetten van de composthopen vergt zoveel tijd dat meehelpen in de tuin niet mogelijk is. De andere vrijwilliger raakte minder gemotiveerd (nog als enige) in de tuin te werken. Zij koos er dit jaar voor om andere werkzaamheden te verrichten. Aan het begin van 2018 is de afspraak gemaakt bij incidentele noodzakelijke werkzaamheden een beroep te kunnen doen op de vrijwilligers van de andere werkgroepen, maar daar is het niet van gekomen. Er zijn wel afspraken gemaakt met de Beheerder over het regelmatig maaien van opkomende woekeraars.(bosmaaier) Dit is met regelmaat gebeurd.

Gelukkig is de Permatuin een tuin waarin we zoveel mogelijk samenwerken met de natuur. Het bewust ontworpen landschap heeft het afgelopen jaar volop haar natuurlijke weg kunnen volgen en voor het eerst aanzienlijk meer voedsel, vezels en energie opgebracht. De aanhoudende hitte heeft niet veel schade berokkend, niet in het minst door de permanente bedekking van de aarde. Dit jaar hebben we vooral geobserveerd en door gebrek aan menskracht niet gereageerd op de natuurlijke elementen en processen van het aanwezige ecosysteem.

Observaties t.a.v. de natuurlijke ontwikkeling van de tuin in 2018

In de in 2016 beplante boomgildes zijn nagenoeg geen van de aangeplante vaste plantjes meer aanwezig. In 2017 waren er al veel verdwenen. Omdat woekeraars dit jaar niet handmatig verwijderd werden hebben zij het niet gered. Alleen enkele aardbeien bleken sterk genoeg.

De stenen banken zijn niet goed zichtbaar door de pionier begroeiing tussen de stenen. Er zijn nog geen andere planten(zoals tripmadam) aangeplant zodat de

verschillende functies van de banken zichtbaar kunnen worden. Het realiseren van een zonnige rustplek in de zomer (later door aanwezige bomen schaduwrijker) en een beschutte rustplek in de winter met eetbare zonminnende beplanting zou immers een mooie aanwinst zijn voor de gehele Natuurtuinen.

Aan de noordkant van de heuvel beginnen de kruipbramen aardig te groeien. Het zijn echter langzame groeiers die de bodem onder de pruim nog maar gedeeltelijk bedekken. Pruim Prunus d' Opal strekt haar takken op deze plek al bijna 3 meter breed uit. Zij gaf trouwens net als de andere pruimen deze zomer enorm veel vruchten. De stek van de jostabes achter de heuvel is heel goed aangeslagen. Uit de afleggers van de tayberry en jostabes zijn vele jonge planten ontstaan. Twee tayberry's klimmen inmiddels gestaag in de Prunus d'Anna Spath en de kleinere Mirabelle de Nancy.

Het plaatsen van zonminnende bomen voor de heuvel (warmtebuffer) blijkt een heel goed idee. De abrikoos reikt al 2,5 meter en de perzik is 2 meter hoog. Beide hebben behoorlijk wat vruchten gedragen. Net als de amandel die overigens nog niet zo hard groeit. De bosaardbeien als bodembedekker (tegen de wilgenhaag) en de frambozenaardbeien bij de Malus d'Ecolette breiden zich uit. Wel is er toch nog onderhoud nodig in de vorm van het verwijderen van woekeraars.

In 2017 is er toestemming gegeven om alsnog een vijver te creëren in de kuil. Hierna heeft het CNME echter plannen voor een grote kindveilige vijver achter het gebouw opgeworpen. De vergevorderde plannen m.b.t. de verbouwing van het gebouw zullen nu echter voorrang krijgen.

In de windkering zijn vooral de duindoorns, bottelrozen, hazelaar en de buffelkrent groot geworden. De krentenboom groeit nog niet zo hard. De hogere windkering zal het komende jaar zeker voor windvrije, warmere plekken in de tuin zorgen. De frambozen die in 2017 zijn geplant, zijn niet zo goed aangeslagen. Zij staan op plekken waar woekeraars de overhand hebben. Wellicht kunnen zij in de toekomst beter groeien wanneer ze door bodembedekkers omringd worden.

Het vogelbosje doet haar naam eer aan. Langzaam ontstaat ook hier een echt bosje waar vele kleine vogeltjes blij mee zullen zijn.

De appel-, rode bes en bosbessenstruiken zijn maximaal een meter hoog. De zwarte bessen, jostabessen, lijsterbes en zuurbes reiken al hoger en zijn gemiddeld 1 tot 1,5 meter breed. De mispel heeft dit jaar een enorme oogst gegeven. Er is mispelsap gemaakt. De bosbessen hebben het gered ondanks de zinderende hitte en zijn toch iets gegroeid.

De nashipeer (zijkant van de heuvel) en de moerbei (achter de houten zitbank) groeien nog niet zo hard. De honingbessen hebben het helaas niet gered. De appelbes (bij de pruimen achter de heuvel) en de gojibes (naast de Ecolette-appel) groeien wel prima.

Plannen voor 2019 wanneer er nieuwe vrijwilligers zullen zijn:

- Het aanplanten van lage zonminnende planten bij de heuvelbanken.

- Het uitplanten van jonge tayberry- en jostabes struiken.
- Nogmaals werven van vrijwilligers.

Cursus Permacultuur

In 2018 zou er een korte cursus Permacultuur worden gegeven door een medewerker van het CNME. Deze cursus heeft echter door gebrek aan aanmeldingen niet plaatsgevonden. Het nagenoeg ontbreken van regionale, landelijke reclame zou een mogelijke oorzaak kunnen zijn. Eventuele nieuwe vrijwilligers konden jammer genoeg niet onder cursisten geworven worden.

1.5 Werkgroep Educatie

Onder deze werkgroep vallen alle vrijwilligers die met kinderen werken. De begeleiders van de kindernatuurclub van het CNME alsook de begeleiders van de CNME-lessen: Kleine Beestjes en Speurneus Spinnenweb en de Zelf-doe activiteiten. Ook de gastvrouwen/heren en de rondleiders horen deels bij deze werkgroep. Door de uiteenlopende taken wordt er wel per afdeling overlegd. De contacten met scholen, de berichtgevingen aan de ouders van de kinderen van de kindernatuurclub en het aanvragen voor rondleidingen worden verzorgd door het CNME.

De Kindernatuurclub

Er kan weer teruggekeken worden op een geslaagd en succesvol jaar met de kindernatuurclub. Elke twee weken op woensdagmiddag van 14.00-16.00 uur komen de vijf begeleiders en kinderen in de Natuurtuinen bij elkaar. Afgelopen jaar is een van de mannelijke begeleider gestopt omdat hij toch liever met oudere kinderen werkt. Het team bestaat nu uit vier vrouwen en een man. De kindernatuurclub draaide dit jaar voor kinderen van groep 1 tot groep 6. In verband met het aantal vrijwilligers is het maximale aantal 15 kinderen. De kosten zijn E2,50 per keer. Er komen gemiddeld 12 tot 15 kinderen die zeer enthousiast zijn.

Zij hebben het afgelopen jaar mooie activiteiten gedaan. Het is een leerzaam, kleurrijk, gezellig, knus, sportief en natuurlijk jaar geweest. Er zijn verschillende binnen- en buitenactiviteiten gehouden. Binnen is er geknutseld en geleerd over en met natuurlijke materialen. Ze werkten met klei, mergel, blaadjes, takken, mos, bloemen, kastanjes, eikels enz. En er zijn prachtige kunstwerken gemaakt door de kinderen. Buiten hebben zij de vogels gevoerd, hutten gebouwd, gewandeld, lekker met modder gespeeld, spelletjes gedaan, vrij gespeeld en in hun tuintje gewerkt. Ook hebben ze dit jaar twee workshops gehad over luchtkwaliteit en bijen die zeer interessant waren.

De Werkgroep Educatie

De werkgroep, die voor de lessen en voor ontwikkeling van de Zelf-doe activiteiten zorgt, bestaat sinds april/mei helaas nog maar uit twee vrijwilligers (voorheen vier).

De lessen

Ook voor het begeleiden van de lessen waren er slechts twee vrijwilligers.

Er zijn dit jaar geen Kleine Beestjeslessen (groep 1, 2) aangevraagd. Wel zijn er twee klassen voor Speurneus Spinnenweb (groep 3 en 4) geweest, een basisschool groep en een groep gehandicapte kinderen van Adelante.

Bij deze lessen leren de kinderen over welke kleine beestjes er leven en waar zij leven. De les wordt op school door de leerkracht voorbereid. Vrijwilligers geven instructies over hoe en waar zij in de tuin aan het werk kunnen gaan. Kinderen en ouders die mee begeleiden zijn telkens weer enthousiast. Omdat het terrein moeilijk begaanbaar was voor de groep gehandicapten konden zij niet alle opdrachten uitgebreid uitvoeren. Echter alleen al de motorische oefening die de kinderen hadden en het samen zijn in de natuur was voor hen de moeite waard.

De laatste twee jaar zijn er beduidend minder lessen gegeven. Het CNME ziet net als vorig jaar een tendens in terugloop van de deelname aan lessen. Precieze oorzaak van deze afname is niet bekend.

Omdat het materiaal verouderd is, er geen stoelen en tafels meer aanwezig zijn in de lesruimte en de educatiegroep erg klein is geworden hebben de twee vrijwilligers besloten het komende jaar geen lessen meer te begeleiden.

Zelf-doe-activiteiten

Bezoekers van de Natuurtuinen kunnen een aantal zelf-doe-mandjes lenen. Tegen een geringe vergoeding kunnen volwassenen met een groepje kinderen een activiteit uitvoeren. De verschillende mandjes herbergen materiaal voor: frisse-neuzen wandeling, het zoeken van waterbeestjes, het zoeken naar kleine beestjes en een zintuiglijk belevingsspel. De mandjes worden nog steeds weinig uitgeleend.

Dit jaar maakte de coördinator Vrijwilligers van het CNME een affiche (A4) waarop de zelf-doe-mandjes benoemd worden. Dit affiche hangt nu bij de ingang.

Om de toegankelijkheid te vergroten heeft de werkgroep Educatie de gastvrouwen/heren in een bijeenkomst op de hoogte gebracht over de inhoud en werkwijze van de manden. Ook de plannen voor nieuw aanbod zijn hier besproken.

Plannen zelf-doe-activiteiten

Naast de zelf-doe-mandjes gericht op het werken met groepen wilde de werkgroep ook activiteiten bieden aan individuele volwassenen en kind(eren) die de Natuurtuinen bezoeken. In januari, februari en maart 2018 zijn er bijeenkomsten met de CNME coördinator Educatie geweest waarin nieuw aanbod gericht op twee generatie bezoekers verder ontwikkeld werd. Doel hierbij is het stimuleren van de uitwisseling rond de natuur tussen volwassene en (klein)kind(eren) in de Natuurtuinen.

Het eerste aanbod 'Kikkers en padden' zou medio maart gereed moeten zijn vanwege hun broedtijd. Het voorwerk (ontwerp en lay-out van informatie en instructie materiaal) was door de vrijwilligers vervaardigd. De voortgang vanuit medewerkers CNME stagneerde echter om verschillende redenen. Oorzaken waren het niet faciliteren van materiaal (een stevige tafel voor het aquarium), onduidelijkheid over beschikbare begeleidingsuren en geen feedback m.b.t. de lay-out. Na een mail waarin vrijwilligers hun ongenoegen uitten is er in september een bijeenkomst geweest met de medewerker Educatie waar het inmiddels geverifieerde materiaal opnieuw werd bekeken.

In het voorjaar van 2019 zal het zelf-doe-materiaal m.b.t. Kikkers en padden beschikbaar zijn. Ook zullen er nieuwe zelf-doe-activiteiten rondom de klaproos en de paardenbloem ontwikkeld worden.

Cursus Peuters in het Wild

In maart 2018 konden vrijwilligers die geïnteresseerd waren deelnemen aan een cursus gericht op het begeleiden van peuters in de natuur. De cursus werd druk bezocht door derden. Drie Vrijwilligers (twee van de kindernatuurclub) waren aanwezig en hebben een certificaat ontvangen. Het was een leerzame, leuke cursus met veel speelse opdrachten. Tot nu toe werken we niet met de peuterdoelgroep in de Natuurtuinen.

Activiteiten voor ouderen met dementie

Het pilotproject Recreatief bezoek van de Scharck (dagopvang voor senioren) in de Natuurtuinen zou 2018 voortgezet worden. Door een reorganisatie binnen de Scharck zijn deze bezoeken echter uitgesteld.

In oktober en november hebben er twee bijeenkomsten plaatsgevonden met (drie à vijf) mensen uit het verzorgingstehuis van Mosae Zorggroep in Campagne-Maastricht. Een 3e bijeenkomst en evaluatie zal in 2019 volgen.

Samen met een medewerker van het CNME hebben drie vrijwilligers (één vrijwilliger uit de moestuingroep) deze mensen ontvangen en de activiteiten begeleid. Ook vanuit de Mosae Zorggroep waren er begeleiders aanwezig. Naast korte wandelingen zijn er geurzakjes met kruiden en kerststukjes gemaakt. De tuin was moeilijk toegankelijk voor deze mensen omdat zij vaak slecht ter been zijn en zich moeilijk kunnen oriënteren. Veel begeleiding is dan ook vereist. Zowel de grove- alsook de fijne motoriek werd met bovenstaande activiteiten gestimuleerd. Begeleiders van de Mosae Zorggroep waren enthousiast. In een evaluatie zal moeten blijken of het CNME voldoende educatieve doelen kan en wil genereren t.a.v. deze specifieke doelgroep.

Gastvrouwen/heren

Deze vrijwilligers staan gasten te woord, zetten koffie en zorgen dat de ruimten in het gebouw er verzorgd uitzien. Zij worden door medewerkers van het CNME

aangestuurd. Het CNME is voornemens in 2019 overlegmomenten te initiëren zodat de communicatie onderling verbetert.

Net als in 2017 werden er ook in 2018 samen met de CNME coördinator Beheer maandelijkse rondgangen door de Natuurtuinen gemaakt. Ook de gastheren/vrouwen werden hiervoor uitgenodigd om zodoende een beter zicht te krijgen op wat er zoal in de tuin gebeurt. In maart 2018 heeft er een bijeenkomst plaatsgevonden waarbij zij zijn voorgelicht over inhoud en stand van zaken betreffende de Zelf-doe-activiteiten zodat zij gasten ook kunnen informeren. Omdat de voortgang echter stagneerde is er geen vervolg bijeenkomst meer met hen geweest.

In 2018 is een van de gastvrouwen gestopt met haar werkzaamheden. Rede was dat zij het gevoel had steeds meer schoonmaakwerkzaamheden te moeten uitvoeren. Het bestuur VNJ heeft bij het CNME aangegeven dat zij het van belang vindt dat de vrijwilligers op dit gebied beter gefaciliteerd worden.

Eind 2018 zijn er twee nieuwe gastvrouwen in de Natuurtuinen komen werken. Zij werken op dinsdag en op donderdagmiddag.

Klussenteam

Het klussenteam bestond in 2018 uit twee vrijwilligers. Zij hebben heel wat werk verzet. Naast de gangbare klusjes zoals het repareren van materiaal hebben zij in de kas en tussenruimte (bij het gereedschapshok) flink opgeruimd. De bibliotheek is verhuisd naar de groene ruimte. Zij hadden vooral veel plezier bij vervaardigen van nieuwe objecten. Zo maakten zij o.a. houten statafels, een nieuw mededelingenbord buiten bij de ingang, een mooie houten wandplaat met lcd presentatiescherm in de entreehal en een onderstel voor het aquarium.

Rondleiders

Een uitgebreide en kortere rondleiding is op schrift voorradig.

In november is er een rondleiding gegeven aan leerlingen van het voortgezet onderwijs die een project over duurzaam vervoer in de lucht volgden in de Natuurtuinen (samenwerking tussen Denso Europe en CNME).

Kabouterpad

Het kabouterpad voor peuters/kleuters is vanaf juni op dinsdag, woensdag en donderdag uitgezet om bezoekers beter te bedienen. Evenals in 2017 zijn er in 2018 minder bezoekers geweest als voorgaande jaren. Eerder werd er meer reclame gemaakt in de krant of regionale bladen. Dat zou een mogelijke oorzaak kunnen zijn.

Plannen 2019 samengevat:

Werven van nieuwe vrijwilligers.

Herziening zelf-doe-activiteiten.

Met CNME kijken hoe Kabouterpad meer onder de aandacht te brengen.

Rondleiding actualiseren.

1.6 Werkgroep imkerij

2018 begon voor de imkerij teleurstellend. Ondanks de goede zorgen van het voorgaande jaar waren er toch weer meer volken gedurende de winter gestorven dan je zou mogen verwachten. De zogenaamde varroamijt, een parasiet, verzwakt de bijen, waardoor virussen meer vat krijgen op de volken als geheel. Het aantal bijen in het volk neemt dan af en het volk is te klein om zichzelf warm te houden gedurende de winter.

Met dank aan een bevriende imker en met het vangen van zwermen door het jaar heen is het aantal volken weer uitgebreid tot een mooi aantal.

Het was een mooi 'bijenjaar' met al die zonnige dagen in 2018. Dat houdt in dat er veel vliegdagen zijn waarop de bijen kunnen foerageren. Zeker het voorjaar heeft qua honing het nodige opgeleverd. Maar al die mooie dagen hebben ook geleid tot droogte en dit was te merken in de (na)zomer. Weinig regen; planten kunnen minder water opnemen en dus ook minder nectar produceren. Maar bijen zijn vindingrijk en hebben een goede 'neus'. Ze vonden nog wat restjes honing door een opening in een opgeslagen bijenkast en maakten van de kas bezet gebied door er en masse op af te vliegen...

Verder is de imkerhoek opgeruimd en is er flink gebruik gemaakt van de zonnewassmelter om oude raat om te smelten. Er is ook een nieuwe inventarisatie gemaakt van de aanwezige materialen. Afhankelijk van een succesvolle uitwintering zal het komend jaar de observatiekast weer worden ingezet om een inkijkje te geven in de bijenhofhouding.

2. Activiteiten waar de vereniging aan heeft deelgenomen

NL-doet

Op 10 maart is de pergola in de Moestuyn afgebroken en de takkenril opnieuw opgebouwd. Hieraan werkten vrijwilligers van de Natuurtuinen met vrijwilligers van buiten onder leiding van een CNME medewerker.

Opschonen Maas

Begin april heeft een aantal vrijwilligers van de vereniging meegedaan aan het project 'Actie schone Maas': vuilrapen langs de oever van de Maas. Nadat het hoog water is geweest ligt er veel afval dat geruimd moet worden. Deze actie is landelijk, loopt van Rotterdam tot Eijsden. Het CNME begeleidt deze actie.

Plantenmarkt

Op 22 april was de jaarlijkse plantenmarkt in de Natuurtuinen. Naast de verkoop van planten door onze leden deden enkele kwekers, leden van Groei en Bloei en van VELT mee. De dag is voorbereid door vrijwilligers samen met de CNME-

coördinator voor Activiteiten. Velen hielpen mee om de dag goed te laten verlopen. Er zijn veel van de door vrijwilligers opgekweekte planten verkocht (ca. 160). De koffie- en thee verkoop was dit jaar uitbesteed. Leden van onze vereniging hadden evenals voorgaande jaren cakes en koeken gebakken. Deze verkoop liep minder goed dan vorig jaar, vermoedelijk omdat de koffie-en theekraam elders stond.

Open Dag

Op zondag 3 juni was de Open Dag. Deze dag vindt elk jaar plaats in het eerste weekend van juni, dan doen we mee met de VELT Open Tuindagen.

De dag is voorbereid door vrijwilligers en de CNME coördinator voor Activiteiten. Er was weer een programma voor jong en oud. Er waren stands, presentaties en workshops door medewerkers van CNME, door vrijwilligers en door mensen van buiten. Ook zijn er enkele rondleidingen gegeven. Circa 16 leden hebben op de dag zelf aan allerlei activiteiten meegewerkt. Er waren ruim 200 bezoekers. In vergelijking met vorig jaar waren dat er minder (2017, 300). Mogelijk komt dat omdat de PR dit jaar laat op gang kwam. Ook was er geen eigen flyer, maar werd er gebruik gemaakt van de algemene VELT-flyer. Er is, evenals vorig jaar, gebruik gemaakt van de sociale media en net als toen kwamen er relatief veel ouders met (jonge) kinderen naar de Open Dag. Ook dit jaar was het goed weer.

3. Verenigingsactiviteiten voor leden

Om onderling meer verbinding te creëren en de betrokkenheid bij de Natuurtuinen te vergroten organiseert de vereniging activiteiten speciaal voor haar leden. Dit zijn gezelligheidsactiviteiten, zoals lunches, maar ook bijeenkomsten om wat meer kennis op te doen. Dit jaar organiseerden we de volgende activiteiten:

- Twee keer een lunch bereid met groenten en vruchten uit de Natuurtuinen. De zomerlunch hebben we in de schaduw bij de ingang van het gebouw gehouden. De herfstlunch vond plaats in de zitkuil bij de oventjes. Er waren heerlijke salades en andere gerechten gemaakt. Op de herfstlunch deelde de wijnwerkgroep aan alle aanwezige leden een fles wijn uit (de afwezige leden kregen die later).
- In mei hebben we een wandeling gemaakt in het Savelsbos onder leiding van twee vrijwilligers van onze vereniging om de daslook te zien en te ruiken.
- In augustus hebben we de Wilde Plantenkwekerij van Yvonne Velthuis in Cadier en Keer bezocht. We aten onze meegebrachte boterhammen op in de schaduw van de bomen en hadden gelegenheid om veel bijzondere wilde planten te bekijken

- Dit jaar hebben we twee eindejaaractiviteiten georganiseerd. Allereerst gingen we op 13 december na de lunch met pompoensoep en kerstbrood naar het Natuurhistorisch museum al waar we een uitgebreide en zeer informatieve rondleiding kregen.
Op 16 december hebben we de kerstvoorstelling van het Pesthuyspodium gezien, een vrolijk toneelstuk in kerstsfeer.

4. Bestuur en communicatie

Ledenvergadering

Op 1 februari 2018 vond de vierde algemene ledenvergadering plaats. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn goedgekeurd. Er is een nieuwe kascommissie ingesteld. De secretaris is afgetreden wegens drukke werkzaamheden elders. Omdat niemand zich heeft gemeld om haar functie over te nemen zijn de taken onderling verdeeld binnen het bestuur. In de ledenvergadering is gediscussieerd over hoe de opbrengst te verdelen tussen het CNME en de VNJ. Omdat er te weinig tijd was is de discussie later voortgezet in een kleine groep van leden. Een en ander heeft geleid tot een 'Notitie over opbrengst en kosten van activiteiten in de Natuurtuinen (mei 2018)', die aan alle leden én aan het CNME is gestuurd. Zie verder onder 'Vergaderingen met het CNME'.

Organisatie binnen CNME Natuurtuinen

Ook het afgelopen jaar hadden wij als vrijwilligers te maken met meerder CNME-coördinatoren:

- Coördinator Beheer die de vrijwilligers bij het tuinwerk begeleidt, hij heeft afgelopen jaar (samen met een andere medewerker)tevens 2 workshops over plantherkenning geven. Ook draagt hij zorg voor grote en wekelijkse klussen, zoals het maaien van de paden het snoeien van de heggen en het schoonhouden van de bestrating. Hij is wekelijks in de Natuurtuinen en maakt altijd tijd vrij voor vragen van de vrijwilligers.
- Coördinator Vrijwilligers, verantwoordelijk voor het vrijwilligersbeleid en voor werving en selectie. Zij is wekelijks in de Natuurtuinen en onderhoudt het contact met de vrijwilligers over hun wel en wee. Ze verzorgt de communicatie tussen de vrijwilligers en het CNME. Hiervoor wordt circa eenmaal per maand/kwartaal een Nieuwsbrief verstuurd naar alle vrijwilligers.
- Coördinator Activiteiten en communicatie die bijv. de Plantenmarkt en Open Dag begeleidt.
- Coördinator Educatie die aanspreekpunt is voor de werkgroep educatie.
- Projectleider Transitie Natuurtuinen.

We hebben dus momenteel te maken met vijf coördinatoren/projectleiders en de directeur van het CNME. Dat kost extra tijd.

De samenwerking met de coördinatoren Beheer, Vrijwilligers en Educatie verloopt goed. De Coördinator Activiteiten en communicatie werkt sinds de zomer op de kantoorlocatie van het CNME, waardoor de communicatie wat moeilijker verloopt. In het begin van het jaar is er een projectleider Transitie aangesteld. Het is de bedoeling dat het gebouw in de Natuurtuinen geschikt wordt gemaakt om het kantoorpersoneel van het CNME te huisvesten. De projectleider is verantwoordelijk voor deze transitie. In 2018 is gestart met het maken van plannen. In 2019 moeten deze gerealiseerd worden.

De inrichting van de kasruimtes is weer grondig herzien met het oog op de toekomstige verbouwing. Leden van het bestuur en coördinatoren van de werkgroepen hebben geholpen deze herinrichting zo goed mogelijk te begeleiden, ook om ervoor te zorgen dat men wist waar wat bleef.

Coördinatorenoverleg

Dit jaar heeft er geen coördinatorenoverleg plaats gehad. De CNME Coördinator Vrijwilligers fungeert wel als aanspreekpunt voor de coördinatoren van de werkgroepen.

Er is een maandelijkse rondgang door de tuin geweest o.l.v. de coördinatoren van de werkgroepen én de CNME coördinator Beheer voor alle vrijwilligers, zodat men weet wat er gaande is en wat er te zien is. In de zomervakantie (augustus) en in de wintermaanden (november en december) was er geen rondgang.

Vergaderingen met het CNME

Elk kwartaal was er een overleg van het bestuur met de directeur van CNME, de Coördinator Vrijwilligers en de Projectleider Transitie Natuurtuinen.

Zaken die aan de orde kwamen:

- Financiële afwikkeling opbrengst plantenmarkt en open dag. Het CNME wil bij voorkeur een vast bedrag per jaar betalen als vergoeding voor de inzet van de vereniging en haar leden. De VNJ heeft vervolgens een 'Notitie over opbrengst en kosten van activiteiten in de Natuurtuinen (d.d. 9 mei 2018)' opgesteld en is akkoord met een vast bedrag van € 350,- per jaar. Het CNME heeft tegen het eind van 2018 (28-11) een schriftelijke reactie gegeven in de vorm van een (nieuwe) Overeenkomst Samenwerking en Financiële Afspraken 2019 CNME-VNJ. Het bestuur van de VNJ heeft hierop kort geantwoord dat een nieuwe overeenkomst niet nodig is.
- Transitie Natuurtuinen. Dit was een steeds terugkerend onderwerp. De VNJ heeft steeds benadrukt dat het belangrijk is dat alle vrijwilligers in dit proces worden meegenomen. Dit gebeurt middels de Nieuwsbrief van de Coördinator Vrijwilligers en door uitleg en beantwoording van vragen door de Projectleider, tijdens koffie- of lunchpauze.

- Werving en behoud van vrijwilligers. Bij dat laatste heeft het CNME een belangrijke taak in het faciliteren van de vrijwilligers.
- Deskundigheidsbevordering vrijwilligers. Op ons initiatief is de workshop Plantherkenning weer gegeven (twee bijeenkomsten). Vrijwilligers konden soms ook deelnemen aan cursussen die georganiseerd werden voor mensen van buiten het CNME.

Berichten

Er zijn door het bestuur enkele seizoenberichten over de Natuurtuinen gezonden naar leden en donateurs. Daarnaast zijn er berichten over actuele zaken naar de leden uitgegaan.

Communicatie tussen werkgroepen en bestuur en tussen werkgroepen onderling.

De communicatie verloopt veelal informeel.

Website

De website werd van nieuws voorzien door leden van de vereniging en door het bestuur. Na bijna elk evenement verscheen er een verslag met foto. Aansturing van de website ligt bij het bestuur.

5. Werving van vrijwilligers, werving van leden

De vereniging heeft 39 leden op 31-12-2018. Er zijn 7 nieuwe leden bijgekomen, en er zijn 4 leden vertrokken of hebben lidmaatschap omgezet in donateurschap. De vereniging heeft 7 donateurs, vorig jaar waren het er nog 11.

Werving ging dit jaar vooral via de CNME-coördinator vrijwilligers.

De werving van nieuwe leden verloopt als volgt: wanneer een nieuwe vrijwilliger een aantal keren heeft meegewerkt, wordt nog eens over de vereniging verteld en wordt hij/zij gevraagd om lid te worden. Ook worden nieuwe vrijwilligers uitgenodigd om bij de eerst volgende Vriendenlunch mee te eten. Momenteel zijn vrijwel alle vrijwilligers in de Natuurtuinen lid van de VNJ.

6. Financiën

De vereniging haalt inkomsten uit het lidmaatschapsgeld van de leden (minimaal €6,- per jaar). Dit jaar is een bedrag van circa €290,- ontvangen. Ook komt er geld binnen van donaties (van leden, oud-leden en anderen) en van activiteiten, zoals opschonen Maas, honing en Plantenmarkt en Open dag; totaal een bedrag van circa €550,-.

De uitgaven die gedaan worden door de vereniging betreffen bankkosten en kosten voor de website, kosten die gemaakt worden voor het wijn maken, kosten voor de lunches, kosten voor de einde jaarbijeenkomst en de kerstvoorstelling en kosten voor cadeaubonnen en presentjes. Totale kosten circa €675,-

Vergeleken met de inkomsten van dit jaar is er dus een klein overschot. Omdat we van eerdere jaren ook meer hebben ontvangen dan uitgegeven, is er over de jaren heen een batig saldo van circa €1.400, -. Er is echter een dalende trend te zien bij de donaties en donateurs. Dit betekent dat we de komende jaren zullen interen op onze reserves.

7. Aandachtspunten van het bestuursbeleid voor 2019

- Het werven van nieuwe bestuursleden; de secretaris functie is vacant. Penningmeester en voorzitter zijn al vier jaar in functie en dienen te worden herkozen dan wel vervangen.
- Het transitieproces van de Natuurtuinen kritisch volgen.
- Voortzetting en verstevigen van zelfstandigheid van de werkgroepen.
- Aandacht voor samenwerking binnen en tussen werkgroepen.
- Aandacht voor de communicatie tussen de werkgroepen en het bestuur en tussen de werkgroepen onderling.
- Versteving onderlinge betrokkenheid door activiteiten samen te organiseren.
- Bij iedere activiteit wordt een kort verslag (10-12 regels) voor de website gemaakt door een lid van de vereniging
- Substantiële bijdrage leveren aan de organisatie van Plantenmarkt en Open Dag
- Werving van vrijwilligers en leden